

Людмила Татарчук
ORCID: 0000-0003-4714-6958

**ОРГАНІЗАЦІЯ АРХІВНОЇ СПРАВИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ НАУКОВІЙ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ БІБЛІОТЕЦІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ORGANIZATION OF ARCHIVAL WORK IN THE NATIONAL
SCIENTIFIC AGRICULTURAL LIBRARY OF THE NATIONAL ACADEMY
OF AGRICULTURAL SCIENCES OF UKRAINE**

Архівна справа – органічна складова культурної та інформаційної галузей життєдіяльності суспільства. До архівних фондів відносяться документи, створені в процесі наукової і практичної діяльності установи, мають особливу наукову, історичну, культурну цінність і підлягають постійному зберіганню, обліку та забезпеченню ефективного використання.

Питаннями організації архівної справи у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН) опікується створений у березні 2005 року (на той час Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН) як провідної спеціальної бібліотеки загальнодержавного значення й галузевого депозитарія сільськогосподарської і лісогосподарської літератури, сектор рукопису та архіву (нині – сектор архівознавства і документознавства). З квітня 2011 р. він на правах самостійного підрозділу уже як сектор архівів увійшов до складу Центру історії аграрної науки ННСГБ НААН (з 2013 р. Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки), з лютого місяця 2021 р. його перейменовано у сектор архівознавства і документознавства. Архівний фонд бібліотеки є складовою Центрального державного архіву виконавчих органів влади України (ЦДАВО України) з архівним номером фонду – 5024 й зосереджує в собі різні за походженням, змістом, хронологією та характером документи. Діяльність підрозділу спрямована на забезпечення процесів комплектування, опрацювання, зберігання, обліку та використання архівних фондів (АФ) бібліотеки; здійснення джерелознавчих досліджень інформаційних ресурсів АФ та введення їх до наукового обігу з метою з метою документального відтворення історії становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи з персоналізованим наповненням.

Чинними нормативно-правовими актами визнано за державними науковими установами мають право на створення архівних підрозділів для зберігання документів, окреслено бажаний склад документів, визначено систему взаємовідносин з потенційними фондоутворювачами та утримувачами їхніх документів й порядок передачі документів до архівного фонду. Базуючись

на цих принципах вдалося сформувати у своїх фондах значний за обсягом, різноманітний за змістом та інформаційно повноцінний масив особових архівних документів установ «Унікальні науково-аграрні установи України» й видатних представників вітчизняної аграрної науки «Фонди особового походження видатних вчених».

У 2005 році архівний фонд ННСГБ НААН розпочав формуватися документами ліквідованого Державного підприємства (ДП) «Центр науково-технічної інформації і маркетингу в агропромисловому комплексі України «Інформагропром». Пізніше до нього додалися історичні матеріали з приватних колекцій видатних учених-аграріїв [1, с. 218]. Архівні документи у бібліотеці систематизовано за 12 додатковими фондами; *ф. 1)* Управлінська, науково-організаційна документація ННСГБ НААН; *ф. 2)* Фінансування діяльності ННСГБ НААН, бухгалтерська звітність та облік; *ф. 3)* Науково-організаційна діяльність ННСГБ НААН; *ф. 4)* Науково-дослідна діяльність підрозділів ННСГБ НААН; *ф. 5)* Спеціалізована вчена рада у складі ННСГБ НААН; *ф. 6)* Вчена рада, аспірантура, комісії та наукові товариства, що діють у складі ННСГБ НААН; *ф. 7)* Державне підприємство «Інформагропром» вміщує персональні справи працівників ДП «Інформагропром»; *ф. 8)* Фонди особового походження видатних вчених нараховує 9 фондів особового походження, які хронологічно охоплюють період 1902–2009 рр. Фондоутворювачами цих фондів є дійсні члени, члени-кореспонденти НААН, учені-засновники окремих установ НААН, наукових шкіл та наукових напрямів, автори визначних наукових відкриттів, лауреати вітчизняних, міжнародних та іменних премій НААН тощо; *ф. 9)* Фонд звітів науково-дослідних установ Міністерства аграрної політики та продовольства України; *ф. 10)* Фонд рукописів; *ф. 11)* Фонд атестаційних справ ВАК України; *ф. 12)* Фонд звітів науково-дослідних установ НААН України.

Для забезпечення прозорості документам архівного фонду формується електронна база даних архівних документів (ЕБДАД), що є складовою електронного каталогу й забезпечується доступ до них у тому числі повнотекстових текстів (http://base.dnsgb.com.ua/cgi-bin/irbis64r/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&C21COM=F&I21DBN=ZDAVO&P21DBN=ZDAVO&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=&S21CNR). ЕБДАД наповнюється повнотекстовими документами ЦДАВО України, Центрального державного архіву громадських об'єднань (ЦДАГО) України, Архіву Президії Національної академії наук (НАН) України, Державного архіву м. Києва, Фонду ННСГБ НААН, Державного архіву Харківської області, Інституту архівознавства НБУ ім. В. І. Вернадського НАН України тощо. Зазначу, що робота у цьому напрямі постійно продовжується. Впродовж 2021–2023 рр. науково-дослідна діяльність бібліотеки серед інших завдань, спрямується на розвідку: «Архівні фонди у системі сучасної інноваційної складової аграрної науки». Метою проєкту є визначення інструментарію державної політики в контексті управління архівною справою в системі сучасної інноваційної складової аграрної науки і

.....
перебачено оптимізацію використання традиційних та новітніх технологій в системі формування галузевого інформаційного ресурсу та діджиталізацію архівних фондів.

Для репрезентації і популяризації архівних документів використовується виставкова, видавнича діяльність через введення до наукового обігу здобутків аграрної науки та документальної спадщини визначних її представників, науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів в Україні у вигляді збірників, монографій, баз даних, складення реєстрів особливо цінних, унікальних документів, каталогів тощо.

Серед наукового доробку сектору архівознавства і документознавства ННСГБ НААН – «Путівник по архівних установах України для дослідників історії аграрної науки», а також методичний посібник «Організація та функціонування фондів особового походження вчених-аграріїв». Перманентно здійснюється формування нової концепції роботи сектору бібліотеки в напрямі розширення джерелознавчих досліджень інформаційних ресурсів архівних фондів з метою документального відтворення історії становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи, введення до наукового обігу документальної наукової спадщини аграрної науки, освіти, виробництва України з персоніфікованим наповненням для комплексного вивчення та використання.

На власне переконання, це стратегічний і пріоритетний напрям діяльності ННСГБ НААН, щоб наукові дослідження та особи, що їх утворюють не втрачали історичного, наукового й загальнодержавного значення, який потребує поглиблення співпраці з архівними установами України різного підпорядкування у царині дослідження документальних комплексів для створення у майбутньому єдиного інформаційного простору у системі архівних ресурсів України і розширення комплексу інформаційних послуг і сервісів для користувачів.

Джерела та література

1. Вергунов В. А. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України: історія та сучасність (до 100-річчя від дня створення). Нац. акад. аграр. наук України; Нац. наук. с.-г. б-ка. Київ: Аграрна наука, 2017. 400 с. (Історико-бібліографічна серія «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії». Кн. 100).